
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הדרכה ביבליוגרפית - 14151

תאריך עדכון אחרון 03-09-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מחשבת ישראל

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): גב' שרי שלזינגר מרשה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: sari.schlesinger@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש באימייל

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס בנוי כקורס אחיד לכל תלמידי המכון ללא חלוקה תקופתית. כל יחידה תלווה במטלת בית שעל התלמידים להגיש. בסוף הקורס – תרגיל אינטגרטיבי מסכם. חלק מהשיעורים יתקיימו בכיתות של חוות המחשבים, לטובת תרגול אישי של שימוש במאגרי מידע.

מטרות הקורס:

ראו: תאור הקורס ורשימת נושאים

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להשתמש בספריות, לאסוף חומר, לכתוב עבודה סמינריונית, לקרוא כתבי יד

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה, תרגילים, סיורים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

יחידה 1- היכרות עם המכון למדעי היהדות

מטרת היחידה: כיוון שזהו קורס החובה המשותף היחיד לכל תלמידי המכון, זוהי הזדמנות לתלמידים המתחילים להכיר את תחומי הדעת השונים.

מהלך היחידה: סקירה של תולדות המכון למדעי היהדות ושל החוגים השונים; הדרכה על ההבדלים הדיסציפלינריים שבין החוגים, ועל 'חלוקת העבודה' ביניהם. למשל: מאיזו זווית נלמדת ספרות קומראן בכל אחד מחוגי המכון? הדגמת הגישה המחקרית בעזרת פרסומים עכשוויים של אנשי סגל, ובאמצעות עבודות מ.א ודוקטור.

יחידה 2- מהקונקורדנציה אל המילון (עברית)- מילונים, קונקורדנציות וספרי דקדוק

השפה העברית לתקופותיה היא התשתית של מדעי היהדות. היותם של רוב התלמידים דוברי עברית מודרנית עלולה לפעמים להיות מכשול בקריאה והבנה של טקסטים מתקופות קודמות של העברית. מטרת היחידה היא להטמיע אצל התלמידים את מיומנות השימוש בקונקורדנציות ומילונים ולפתח את החשיבה הלשונית-ביקורתית שלהם.

קונקורדנציות ומאגרי מידע – למקרא (אבן שושן), מאגרים, פרוייקט השו"ת (על מגרעותיו), פרוייקט בן יהודה. כולל תרגול במאגרי המידע השונים.

בהזדמנות זו, יש ללמד גם את הכניסה למאגרי האוניברסיטה מהבית בעזרת SAMBA.

מילונים – HALOT, BDB, בן יהודה, מילון כנעני, מילון ההווה/אבן שושן החדש.

מהלך היחידה: לאחר תרגול השימוש בקונקורדנציות ובמאגרי המידע, יבנו התלמידים ערך מילוני עם מובאות מארבע תקופות העברית. לאחר מכן ינתחו התלמידים את הצגתו של הערך במילונים הנ"ל, תוך הדגשת ההבדלים ביניהם.

העשרה: מילונאות ארמית לתלמודים (סוקלוף)

יחידה 3- סיור בספריית הר הצופים

מטרת היחידה היא להכיר באופן פיזי את הספרייה ואת השימוש בה, וכך להכיר גם את הסוגות הספרותיות השונות של מדעי היהדות ולהבחין בין מקורות ראשוניים ומקורות משניים. מהלך היחידה: לאחר סיור בין מדפי היהדות השונים, התלמידים יצטרכו לאסוף (תוך שימוש בקטלוג) דוגמאות למקורות ראשוניים ולמקורות משניים (פרשנות או מחקר) מכל סוגה, וכך יפנימו את הגיון הסידור הקטלוגי. לאחר מכן ירוכזו הממצאים בכיתה, ויתקיים הסבר על רישום ביבליוגרפי מקובל. הסוגות השונות: מקרא, ספרות בית שני, קומראן, ספרות יהודית הלניסטית (כולל יוספוס ופילון), הברית החדשה, חז"ל (תנאים/אמוראים, הלכה/אגדה), תפילה, ספרות רבנית (הלכה, פרשנות), קבלה, פילוסופיים יהודיים בימי הביניים, שירת ימי הביניים, חסידות, ספרות ההשכלה, ספרות עברית מודרנית. ביחידה זו ינתן דגש גם לסקירה של כתבי העת העיקריים במדעי היהדות - בעברית ובאנגלית. העשרה: מה יכול להיות רלוונטי בקומות האחרות או בספריות אחרות בקמפוס (חינוך יהודי, משפטים)?

יחידה 4- מכתבי היד אל המהדורה הביקורתית

מטרת היחידה: התלמידים יכירו את עולם כתבי היד ואת חשיבות מחקר הנוסח. מהלך היחידה: היכרות עם מאגרים ממוחשבים עיקריים של כתבי יד סרוקים ותעתיקי כתבי יד (ביקור במכון לתצלומי כתבי יד יהיה בסיור בספריה הלאומית), תרגול קריאה בכתבי יד, הכנת סינופסיס, סוגים שונים של ההדרה מדעית (דיפלומטית, אקלקטית). מאגרי מידע: צילומי מגילות קומראן באתרי רשות העתיקות ומוזיאון ישראל, 'מאגרים', אוצר כתבי יד תלמודיים, פרווינקט ליברמן, פרווינקט פרידברג של גניזת קהיר, דיגיטציה בספריה הלאומית. כדאי גם להכיר אתרים פרטיים שמרכזים קישורים למאגרי מידע שונים, לדוגמה: org.rabbinics.

יחידה 5- סיור בספריה הלאומית

ביקור משותף של כל הקבוצות שיקבע מראש וארכו כארבע שעות. הסיור יכלול את: מכון לתצלומי כתבי יד, אולם קריאה יהדות, מוסיקה, עיתונות, ארכיונים, פליאוגרפיה, מפעל השירה והפיוט, אוסף גרשום שלום.

יחידה 6- איך לחפש חומר?

מטרת היחידה - התלמידים יכירו משאבים המסייעים באיתור ספרים ומאמרים רלוונטיים לנושא מחקרם. משאבים:

קטלוגים ומאגרי מידע

קטלוג ספריית הר הצופים והספריה הלאומית, רמב"י, JSTOR, מפתחות ביבליוגרפיים נושאים: אוריון, מפתחות בכתבי עת, מאמרים ביבליוגרפיים (עלי ספר), מאגרי ספרים סרוקים עם חיפוש מוגבל (אוצר החכמה, [hebrewbooks](http://hebrewbooks.org), כותר).

לקסיקונים תמאטיים

ספרות: פרמינג'ר על שירה; אבן, מילון מונחי הסיפורת; *Critical, McLaughlin and Lentricchia*; מפתח; העברית ללשון האקדמיה באתר הספרותיים המונחים מאגר; *Terms for Literary Study*; ארנה-תומפסון למוטיבים בהספרות העממית.

תיאוריה ספרותית: *Approaches : Theory Literary Contemporary of Encyclopedia Scholars, Terms (Makaryk); Encyclopedia of Feminist Theories.*

מקרא ותיאולוגיה מקראית: ראה רשימה בקישור זה: <http://www.theopedia.com/hebrew-and-biblical/>

מקראית אנציקלופדיה + theological-dictionaries.
ספרות חז"ל: ספר האגדה (כולל המאגר החדש); אנציקלופדיה תלמודית.
רב תחומי: History Cambridge The. פירוט מלא בקישור -
http://universitypublishingonline.org/cambridge/histories/browse_by_subject.jsf

אנציקלופדיות
מה בין ויקיפדיה לאנציקלופדיה מדעית (למשל: האנציקלופדיה העברית). באילו מקרים אפשר
להסתפק בוויקיפדיה, ומתי יש להעמיק?

ארכיונים
עיתונות יהודית היסטורית; הארכיון הציוני; גנזך המדינה; ארכיונים של מוסדות שונים (קיבוצים, תנועות
נוער, ג'וינט, אליאנס).

מחקרים
כיצד לקרוא מאמר (אבחנה בין נתונים, השערות ומסקנות; זיהוי הטענה העיקרית ואפיון החידוש).
איך משתמשים באופן נכון בדברי חוקרים קודמים, ואיך נמנעים מגניבה ספרותית.

יחידה 7- ספרות עברית
מטרת היחידה: היכרות עם מושגי יסוד במחקר הספרות העברית
היכרות עם הספרות הרלוונטית ודוגמאות מן המחקר

יחידה 8- פרשנות ופרשנים
מטרת היחידה: התלמידים ילמדו על תולדות הפרשנות במדעי היהדות ועל סוגי הפרשנות השונים
היכרות עם סוגים שונים של פרשנות, פרשנות מסורתית מול פרשנות מודרנית מדעית, היכרות עם
מאפייניה של הפרשנות ועם פרשנים שונים.

יחידה 9 - ניהול ביבליוגרפיה
מטרת היחידה: התלמידים ילמדו להשתמש ברישום ביבליוגרפי אקדמי על פי שיטת תרביץ. התלמידים
יכירו שיטות רישום ביבליוגרפי שונות: שיקגו, APA ועוד
תרגול כתיבת הערות שוליים ורשימה ביבליוגרפית

יחידה 10- קריאת מאמר אקדמי
מטרת היחידה: היכרות עם מבנה המאמר האקדמי
ניתוח מבנה מאמרים

נושאים נוספים:
שימושי מחשב: שימוש נכון בword (עיצוב, הערות שוליים, עקוב אחר שינויים, מעבר בין עברית
ואנגלית, ספירת מילים, איות); שימוש בפתקאות; שיטות שונות של גיבוי; יתרונותיה של תכנת קריאת
לסמארטפון סריקה אפליקציית; מקורית PDF

כתיבת עבודה אקדמית - העשרה לפי הצורך
כיצד לכתוב עבודה אקדמית? ראשי פרקים, סקירת מחקר (בהמשך לאיסוף חומר), מקורות ראשוניים
ומקורות משניים, ציטוט והפניות.

חומר חובה לקריאה:
אין

חומר לקריאה נוספת:
אין

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 60 %
הגשת תרגילים 30 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אין